

Rady dla kształcącej się muzycznie młodzieży

Robert Schumann (1810-1856) był niemieckim kompozytorem i krytykiem muzycznym, uznawanym za jednego z najbardziej wpływowych twórców epoki romantyzmu.

Muzyczne reguły życiowe (Musikalische Haus-und Lebensregeln) ukazały się w roku 1850 w dodatku czasopisma *Neue Zeitschrift für Musik*, następnie w drugim wydaniu *Albumu dla młodzieży* i jako oddzielny druk. Schumann włączył je również w roku 1853 do zbiorowego wydania swych pism.

Te sentencje to, głęboko przemyślane i całkowicie zgodne z zasadami nowoczesnej pedagogiki, poglądy Schumanna na znaczenie wczesnego i wszechstronnego rozwoju muzykalności i wyobraźni muzycznej. Do dziś nie straciły swej aktualności.

- **Kształcenie słuchu** to rzecz najważniejsza. Staraj się jak najwcześniej rozpoznawać wysokości dźwięków i tonacje. Badaj, jakie dźwięki wydaje dzwon, szyba, kukułka.

- **Powinieneś pilnie grać gamy i inne ćwiczenia palcowe.** Niektórzy jednak popadają w przesadę uważając, że na tej drodze osiągną wszystko i aż do późnego wieku wiele godzin dziennie poświęcają na mechaniczne ćwiczenia. Ćwiczenia takie porównać można do systematycznego wprawiania się w coraz szybszym recytowaniu abecadła. Staraj się lepiej wykorzystać czas.

- **Graj rytmicznie.** Gra niektórych wirtuozów przypomina chód pijaka. Nie bierz z nich przykładu.

- **Staraj się jak najwcześniej poznać zasady harmonii.** Niech cię nie odstraszą takie słowa jak: teoria, harmonia, kontrapunkt. Będą ci one przyjaciółmi, gdy ty sam podejdziesz do nich przyjaźnie.

- **Nie brzdąkaj.** Graj zawsze z zapałem, dokładnie i do końca.

- **Równie źle jest rozwlekać jak i spieszyć.**

- **Staraj się łatwe utwory grać dobrze i pięknie;** pożyteczniejsze to niż mierne wykonywanie trudnych.

- **Dbaj o to, abyś miał zawsze dobrze nastrojony instrument.**

- **Nie wystarcza, gdy jakiś utwór potrafisz zagrać — powinieneś go również umieć zanucić bez fortepianu.** Wyrabiaj swoją wyobraźnię dźwiękową tak, abyś mógł zapamiętać nie tylko melodię kompozycji, ale także całą współbrzmiającą harmonię.

- Staraj się śpiewać z nut bez pomocy instrumentu, jeśli nawet masz słaby głos; w ten sposób stopniowo wyrobisz sobie słuch. Jeżeli zaś posiadasz głos dobry, uważaj go za najpiękniejszy dar natury i korzystaj z każdej okazji, by go kształcić.

- **Doprowadź do tego, abyś rozumiał muzykę już w chwili, gdy patrzysz na nuty.**

- **Gdy grasz, nie troszcz się o to, kto przysłuchuje się twojej grze. Graj zawsze tak, jakby przysłuchiwał ci się znawca.**

- **Jeśli do zagrania dostaniesz nieznany utwór, to najprzód go przejrzyj.**

- **Jeśliś się w danym dniu napracował nad muzyką i czujesz się zmęczony, nie zmuszaj się do dalszej pracy. Lepiej odpocząć niż pracować bez zapału.**

- **Gdy będziesz już zaawansowany muzycznie, nie graj miernych a modnych utworów. Czas jest drogi. Gdybyś tylko chciał poznać wszystkie dobre utwory, jakie istnieją, musiałbyś żyć sto razy dłużej.**

- **Studiowanie historii muzyki poparte bezpośrednim słuchaniem arcydzieł różnych epok wyleczy cię najszybciej z zarozumiałości i próżności.**

- **Jeśli ci się uda gdzieś zasiąść przy organach, będziesz zdumiony potęgą dźwięków, jakie twe drobne paluszki wydobędą z tego instrumentu.**

- **Korzystaj z każdej sposobności, by zagrać na organach. Żaden bowiem instrument nie ujawnia niedoskonałości kompozycji i nieczystości wykonania tak jaskrawo jak organy.**

- **Śpiewaj często w chórze, szczególnie w głosach środkowych; wyrobi to twoją muzykalność.**

- **Co to właściwie znaczy: być muzykalnym? Nie jesteś muzykalny, jeżeli bojaźliwie utkwivszy oczy w nuty grasz dany utwór mozolnie, byle dobrnąć do końca, lub jeżeli utkniesz i nie możesz grać dalej, gdy ci ktoś niespodzianie obróci dwie kartki. Gdy natomiast czytając z nut nieznany utwór wyczuwasz najprzód, a w znanym ci utworze wiesz z góry co ma dalej nastąpić jednym słowem, gdy muzykę masz nie tylko w palcach, ale gdy ją również rozumiesz i odczuwasz, to znaczy, że jesteś muzykalny.**

- **Ale jak stać się muzykalnym? Drogie dziecko, zasadnicze rzeczy: czułe ucho, bystrość, pojętność to — tak jak w innych dziedzinach — dary natury. Ale te podstawowe zdolności powinieneś kształcić i doskonalić. Nie staniesz się muzykalny, choćbyś jak najpilniej w odosobnieniu przez cały dzień odrabiał mechaniczne ćwiczenia; osiągniesz to dopiero wówczas, gdy będziesz utrzymywać żywy i wszechstronny kontakt z muzyką, szczególnie obcując dużo z chórem i orkiestrą.**

- **Poznaj wcześniej i dokładnie rozpiętość ludzkiego głosu w jego czterech rodzajach; przysłuchuj mu się zwłaszcza w chórze i badaj, w których współbrzmieniach osiąga on największą moc, a które ze współbrzmień są odpowiednie dla efektów miękkich i delikatnych.**

- Przysłuchuj się pilnie wszelkim pieśniom ludowym. Są one skarbnicą najpiękniejszych melodii i dają ci pogląd na charakter różnych narodów.

- Wprawiaj się wczesnie w czytaniu starych kluczy; w przeciwnym razie wiele skarbów przeszłości będzie dla ciebie niedostępnych.

- Jak najwcześniej zwracaj uwagę na brzmienie poszczególnych instrumentów; rozróżniaj ich charakterystyczne barwy, staraj się, aby utkwily ci w pamięci.

- Nie omijaj żadnej sposobności, by posłuchać dobrej opery.

- Czcij przeszłość, ale i do nowych rzeczy odnoś się serdecznie. Nie uprzedzaj się do nieznanych ci nazwisk.

- Nie wydawaj sądu o jakiejś kompozycji po pierwszym jej usłyszeniu. To, co ci się w pierwszej chwili podoba, nie zawsze jest najlepsze. Dzieła mistrzów wymagają, aby się w nie wgłębiać; wiele zaś stanie ci się jasne dopiero w późnym wieku.

- Oceniając utwory musisz odróżniać dzieła sztuki od utworów przeznaczonych dla rozrywki dyletantów. Do pierwszych zawsze odnoś się pozytywnie; drugie niech cię nie gniewają.

- Dziecko karmione słodyczami i smakołykami nie wyrośnie na zdrowego człowieka. Zarówno pokarm dla ciała jak i dla umysłu musi być prosty i krzepiący. Wielcy mistrzowie dostarczyli nam takiej stawy pod dostatkiem, czerpmy więc z niej.

- Wszystkie pasażowe fajerwerki z czasem wychodzą z mody. Tylko tam technika ma wartość, gdzie służy wyższemu celom.

- Nie przyczyniaj się do rozpowszechniania złych kompozycji, lecz przeciwnie, w zwalczaniu ich pomagaj ze wszystkich sił.

- Nie powinienes grać złych utworów, nie powinienes nawet ich słuchać, chyba że jesteś do tego zmuszony.

- Gdy grasz, celem twym powinno być nie olśnienie techniką, ale wywołanie wrażenia, o jakim myślał kompozytor – niczego więcej nie potrzeba i wszystko ponad to jest karykaturą.

- Dąż do tego, by poznać najważniejsze utwory najwybitniejszych kompozytorów.

- Korzystaj jednak z każdej sposobności, by pomuzykować wspólnie z innymi, grając w duecie, tercecie itd. Nada to twojej grze płynność i rozmach. Często również akompaniuj śpiewakom.

- Gdyby wszyscy chcieli grać pierwsze skrzypce, nie stworzylibyśmy nigdy orkiestry. Szanuj więc każdego muzyka niezależnie od roli, jaką spełnia.

- Kochaj swój instrument, nie bądź jednak próżny i nie uważaj go za najlepszy i jedyny. Pamiętaj, że istnieją też inne instrumenty, równie piękne, pamiętaj, że istnieją również śpiewacy i że najwyższe wartości muzyczne uwydatniają się w pełni w chórze i w orkiestrze.

- **Gdy** będziesz starszy, przebywaj częściej w obecności partytur niż wirtuozów.

- **Grywaj** pilnie fugi wielkich mistrzów, a przede wszystkim J.S. Bacha. Niech *Wohltemperiertes Klavier* będzie twym chlebem powszednim; w ten sposób staniesz się na pewno dobrym muzykiem.

- **Bądź** skromny! Pamiętaj, że świat istnieje nie od dzisiaj. Na pewno nie wymyśliłeś i nie odkryłeś nic nowego, nic, czego by inni już przedtem nie wynaleźli. Jeśli jednak udało ci się coś odkryć, uważaj to za dar niebios, którym powinieneś dzielić się z innymi.

- **To** bardzo dobrze, gdy na fortepianie układasz sobie małe melodyjki; lecz gdy przychodzą one same z siebie, bez fortepianu, wówczas powinieneś cieszyć się znacznie więcej: widocznie budzi się w tobie wyobraźnia muzyczna. Palce powinny czynić to, czego chce głowa, a nie przeciwnie.

- **Gdy** zaczynasz komponować, czyń to w myśli i dopiero mając utwór gotowy próbuj go grać na instrumencie. Jeśli muzyka zrodziła się z twego serca, jeśli ją przeżyłeś, to będzie ona również oddziaływać i na innych.

- **Staraj** się jak najwszechstronniej poznać życie, inne sztuki i nauki.

- **Pilnością** i wytrwałością możesz bardzo wiele osiągnąć.

- **W** sztuce nic wartościowego nie narodzi się bez entuzjazmu.

- **Sztuka** — to nie droga do zdobycia bogactwa. Przede wszystkim staraj się być coraz większym artystą, wszystko inne samo przez się przypadnie ci w udziale.

- **Dopiero** wtedy, gdy forma jest dla ciebie zupełnie jasna, jasna staje się i treść.

- **Ktoś** powiedział, że doskonały muzyk powinien usłyszaną po raz pierwszy nawet dość skomplikowane dzieło orkiestralne widzieć przed sobą niemal jak rzeczywistą partyturę. Jest to szczytem marzeń.

Uczeniu się nigdy nie ma końca.